

Sunds kyrkogård

L2008:595

Sunds kyrkogård (Sund 3:1)

Sunds socken

Ydre kommun

Östergötlands län

Ann-Charlott Feldt

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM

Tekniska och administrativa uppgifter

Område	Sunds kyrkogård (Sund 3:1)
Socken	Sund
Kommun	Ydre
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	L2008:595
Digitala fastighetskartans blad	64F 1b SV
Koordinatsystem	SWEREF 99TM
Typ av undersökning	Arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning
Lst beslut	2021-06-30
Lst dnr	431-2071-2021
Lst handläggare	Caroline Eriksson
ÖM dnr	0126/21
ÖM projektnr	001816
Undersöknings-id	202100894
Uppdragsgivare	Länsstyrelsen Östergötland
Kostnadsansvarig	Ydre pastorat
Projektledare	Ann-Charlott Feldt
Personal	-
Fältarbete	2021-09-13
Undersökt sträcka	ca 800 löpmeter
Fynd	Nej
Foto	Digitala bilder
Analyser	Nej
Grafik	Ann-Charlott Feldt
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands museum.
Upphovsrätt: om inget annat anges gäller Creative Commons licens CC BY.
Villkor på <http://creativecommons.org/licenses/by/2.5/se>

Sunds kyrkogård

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte och frågeställningar	4
Metod och dokumentation	4
Resultat och tolkning	4
Referenser	6

*Omslagsbild: Flygfoto över Sunds kyrka 1966. I bakgrunden ses Stora Sundsjön.
Foto AB Flygtrafik. Östergötlands museum OM.F1966.000573. Bilden är något
beskuren.*

ÖSTERGÖTLANDS MUSEUM
ARKEOLOGI OCH BYGGNADSVÅRD

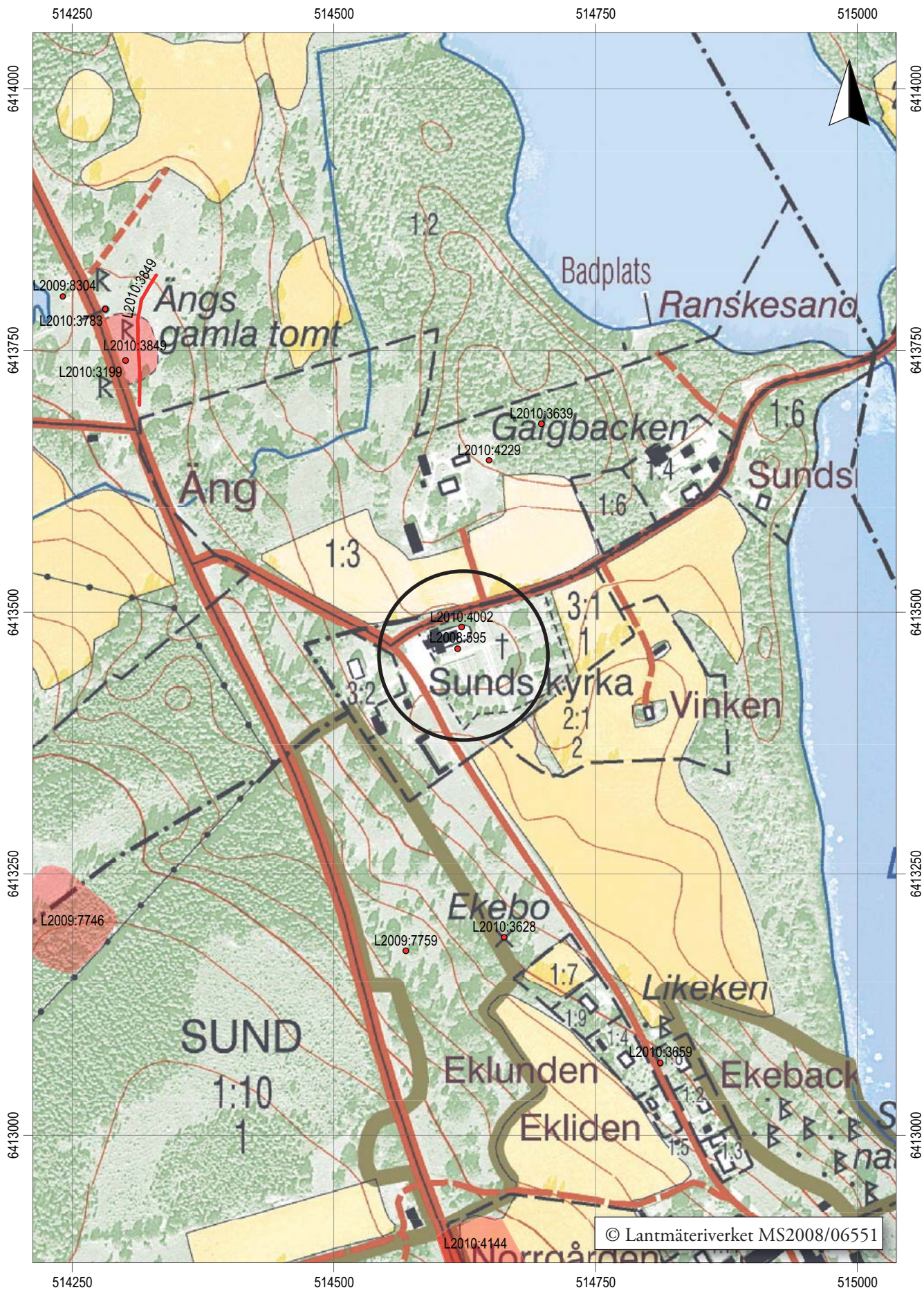
Box 232 • 581 02 Linköping • 013 - 23 03 00 • www.ostergotlandsmuseum.se

Sammanfattning

Med anledning av ledningsdragningar för bevattning på Sunds kyrkogård genomfördes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Socknen är medeltida och den första stenkyrkan på platsen uppfördes under 1200-talet. Då ledningsdjupet endast var 0,2 - 0,3 m kom inga äldre lämningar, vare sig i form av gravar eller äldre murverk, att beröras.

Ann-Charlott Feldt
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med undersökningsområdet markerat. Skala 1:5000.

Inledning

I samband med ledningsdragningar för bevattnings på Sunds kyrkogård genomfördes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Arbetet, som omfattade ca 800 löpmeter, utfördes i anslutning till L2008:595 (fyndplats för byggnadsavfall) och L2010:4002 (fyndplats för stenxor).

Fältarbetet utfördes 2021-09-13 med efterföljande telefonkontakter med entreprenören på plats, Waterboys AB. Arbetet utfördes efter beslut från Länsstyrelsen Östergötland. Ydre pastorat svarade för de arkeologiska kostnaderna. Ansvarig för den arkeologiska undersökningen i fält och rapportarbetet var undertecknad.

Områdesbeskrivning

Sunds kyrkby utgör riksintresse för kulturmiljövården (Sunds kyrkby – Broby, E20). Kyrkbyn blev tidigt ett administrativt centrum i Ydre. Socknen är medeltida och finns omnämnd 1372 (SD 10125). Den första kända stenkyrkan uppfördes under 1200-talet och hade sannolikt rektangulärt långhus och smalare kor med absid i öster. Kyrkan var valvslagen och byggdes till i flera etapper med bl a sakristia i norr samt vapenhus. Under koret fanns gravar tillhörande familjen Rääf och under sakristian gravar tillhörande familjen Drake. Till kyrkan hörde en klockstapel med två klockor, en kyrkbod och en klockargård (Sunds kyrka).

Efter en förödande kyrkobrand 1660 stod endast kyrkans murar kvar. Kyrkan återuppbyggdes redan 1663. År 1710 fanns planer på att bygga ut kyrkan med en korsarm i norr för att ge plats för den växande församlingen. Murarna var dock sköra efter branden 1660. Då kyrkan blev utsynad år 1775 beslutades om nybyggnad. År 1794 uppfördes en ny kyrka på samma plats som den gamla (Sunds kyrka).

Kyrkogården har utvidgats i flera etapper. Äldst är delen närmast kyrkan och söder om densamma. Nya kvarter i öster lades ut 1885 och 1944 invigdes ytterligare nya gravkvarter i öster och söder. Runt den äldre delen av kyrkogården ska det på 1600-talet ha funnits en bogårdsmur av timmer vilken förstördes vid branden 1660. Huruvida denna föregåtts av någon äldre inhägnad är okänt (Sunds kyrkogård). På kyrkogården har två skafthålsxor, en del av en båtyxa och en trindyxa påträffats (L2010:4002).

Vid en förundersökning i form av en antikvarisk kontroll på kyrkogården, strax söder om kyrkan, påträffades skelettdelar och brandlager samt byggnadsavfall som bedömdes vara från 1200-tal, 1500-tal och 1700-tal (Feldt 2006, L2008:595).

Syfte och frågeställningar

Syftet var att, i första hand, undvika att äldre lämningar kom till skada. Om detta inte var möjligt skulle framkomna lämningar undersökas och om möjligt dateras.

Det bedömdes som tänkbart att markarbetena kunde komma att beröra lämningar efter delar av den äldre kyrkan och/eller spår efter en eller flera äldre bogårdsmurar /kyrkogårdsinhägnader. Förekomsten av yxor från stenåldern pekade dessutom på att det kunde finnas boplatslämningar i området.

Inför arbetet upprättades nedanstående frågeställningar som bedömdes vara relevanta.

- Går det att finna spår efter den äldre kyrkogårdsinhägningen och kan denna i så fall dateras?
- Finns det spår efter delar av den medeltida kyrkan i området?
- Fynd av stenxor pekar på att det kan finnas stenålderslämningar inom undersökningsområdet. Finns det ytterligare indikationer på att sådana kan förekomma?

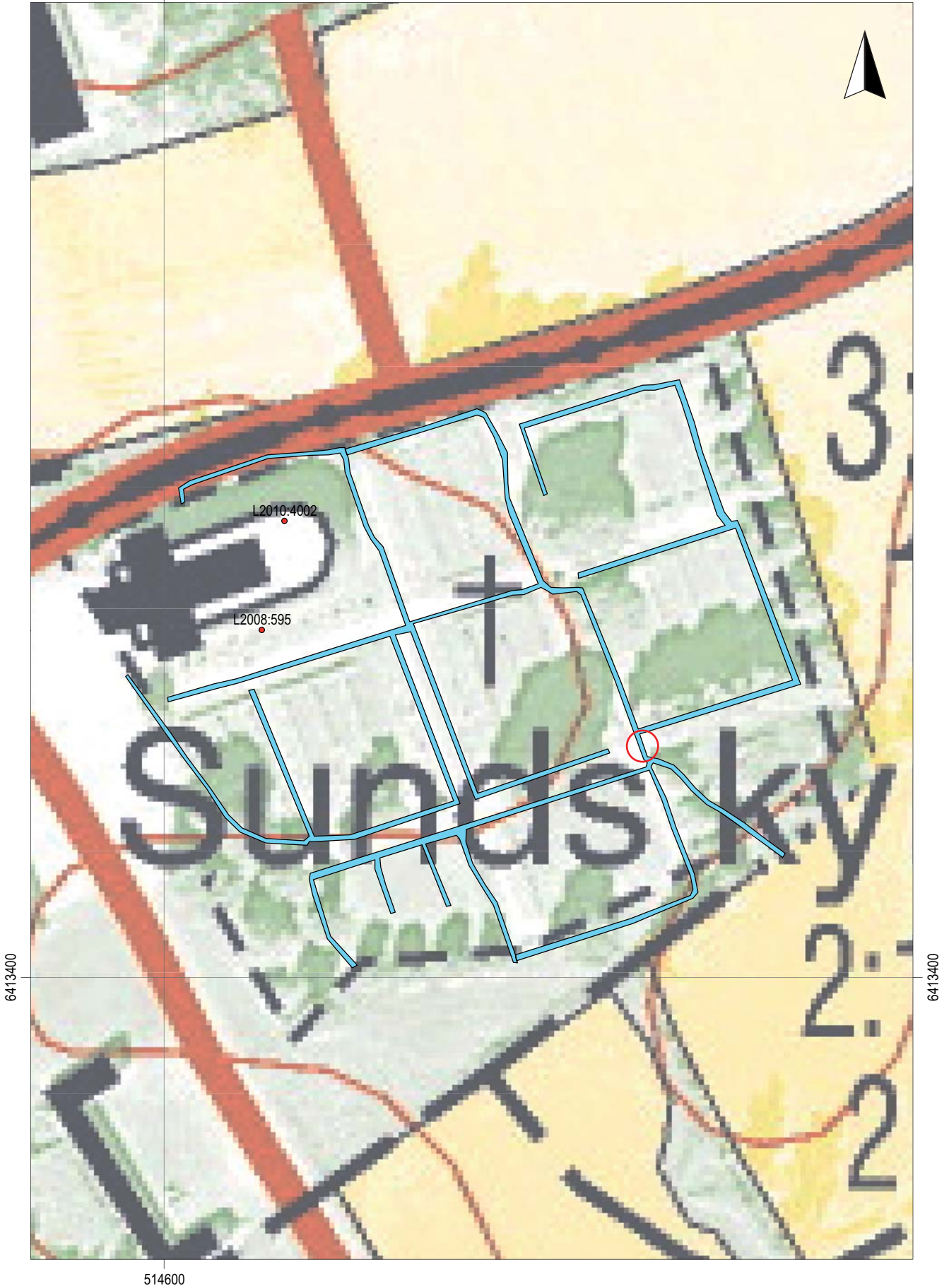
Metod och dokumentation

Arbetet utfördes som en schaktningsövervakning. Denna inleddes med en besiktning på plats med genomgång av arbetets genomförande med entreprenören. Schaktning kom endast att ske på en punkt varefter hela ledningssträckningen plöjdes ner i grusgångar och gräsytor. Plöjningen utfördes på 0,2 - 0,3 m djup. Arbetet följdes upp löpande genom telefonkontakt med entreprenören på plats då det efter besiktningen bedömdes som mindre troligt att äldre lämningar skulle komma beröras. Ledningssträckningen dokumenterades genom inmätning och en översiktlig fotografering.

Resultat och tolkning

Initialt bestämdes att den planerade ledningssträckningen längs kyrkans södra fasad, samt en sträcka längst i nordväst inte skulle genomföras. Då dessutom ledningsdjupet endast var 0,2 - 0,3 m kom inga äldre lämningar, vare sig i form av gravar eller äldre murverk, att beröras av arbetet.

514600

Figur 3. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med schaktsträckorna markerade i blått och platsen för schaktning med maskin markerad med en ring. Skala 1:1000

Referenser

Feldt A-C. 2006. *Brandspår och belysning på Sunds kyrkogård*. Arkeologisk förundersökning /antikvarisk kontroll. Invid RAÄ 172, Sunds socken, Ydre kommun, Östergötlands län. Rapport 2006:80. Östergötlands länsmuseum.

Sunds kyrka. Kulturhistorisk inventering av kyrkobyggnader och kyrkomiljöer i Linköpings stift 2006. Sunds socken, Ydre kommun, Linköpings stift, Östergötlands län. Östergötlands länsmuseum. https://ep.liu.se/databases/kyrkomiljo/pdf/%c3%96g%20kyrkor/sunds_kyrka.pdf

Sunds kyrkogård. Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering 2006. Sunds församling, Ydre kommun, Linköpings stift, Östergötlands län. 2006 Östergötlands länsmuseum. https://ep.liu.se/databases/kyrkomiljo/pdf/%c3%96g%20kg/sunds_kyrkogard_rapport.pdf

Riksarkivet

<https://sok.riksarkivet.se/sdhk>, SD 10125

Med anledning av ledningsdragningar för bevattning på Sunds kyrkogård genomfördes en arkeologisk undersökning i form av en schaktningsövervakning. Socknen är medeltida och den första stenkyrkan på platsen uppfördes under 1200-talet. Då ledningsdjupet endast var 0,2 - 0,3 m kom inga äldre lämningar, vare sig i form av gravar eller äldre murverk, att beröras.

ISSN 1403-9273
Rapport 2021:47